

**Улогата и работата
на центрите за кариера при
факултетите на Универзитетот
„Св. Кирил и Методиј“**

Ангела Тасевска

**Улогата и работата
на центрите за кариера при
факултетите на Универзитетот
„Св. Кирил и Методиј“**

Издавач:

Здружение на граѓани Младински образовен форум

Ул. Дренак 34а, 1000 Скопје

Тел: +389 2 31 39 692

www.mof.mk

info@mof.mk

За издавачот:

Димитар Низамовски, извршен директор

Автори:

Ангела Тасевска

Уредници:

Петар Барлаковски

Мартина Илиевска

Ментор:

Симонида Кацарска

Лектор:

Славчо Пеев

Графички уредник:

Игор Делов

Година на издавање:

2019

За Младински образовен форум

Младински образовен форум е младинска заедница која создава простор за дебата, слободно изразување и младинско организирање, охрабрува активизам, ги штити и унапредува младинските права и политики. МОФ ги остварува своите цели преку информирање, едукација, дискусија, соработка и преку мотивирање и поддршка на младите.

МОФ е основана во 1999 година, а е активна на национално ниво, спроведувајќи ги своите програмски активности во повеќе градови во Република Северна Македонија преку МОФ центрите во: Скопје, Тетово, Струга, Битола, Велес, Куманово, Прилеп, како и во други градови. Во младинските клубови на МОФ на годишно ниво членуваат повеќе од 1000 корисници, кои се активни во програмските области: Дебата, Учиме право и Медиа/Арт.

Активностите на организацијата се реализираат преку четири програми: Дебатна програма, Учиме право програма, Програма за истражување, анализа и креирање младински и образовни политики и Програма за младински активизам. Во рамките на организацијата функционира и првото младинско интернет радио во Република Северна Македонија, Радио МОФ.

Визијата на МОФ гласи: Република Северна Македонија е интегрирано општество во кое постои развиена критичка мисла, слобода на изразување и квалитетно образование кое гради активни граѓани. Младите во Република Северна Македонија се суштински вклучени во одлучување и спроведување политики и се лидери во промоција на аргументирана дискусија и во почитување на човековите права и слободи.

Програма за истражување, анализа и креирање на младински и образовни политики

Програмата за истражување, анализа и креирање на младински и образовни политики има за приоритет да дејствува врз зголемување на влијанието на младите во креирање и спроведување на образовни политики на локално и национално ниво, да креира инклузивни младински политики и да гради капацитети за учество на младите во одлучувањето.

Овие цели членството во програмата ги реализира преку низа активности како: спроведување на истражувања и изготвување на анализи организирањето и учество на национални и интернационални настани за промовирање на младински политики (Transparent Educational Forum, Денови на младинско вмрежување, Станица: Студентска). Значаен дел при остварување на целите на програмата се и менаџирање со младински коалиции и членство во национални и меѓународни мрежи.

Меѓу позначајните успеси на програмата се вбројуваат: консултации и промени на новиот Закон за високо образование усвоен во 2018 година, првата правна анализа на студентското организирање во Република Северна Македонија, учество во воспоставување на Регионалната канцеларија за младинска соработка за Западен Балкан (RYCO), законодавна иницијатива за вклучување на средношколското организирање во Законот за средно образование, Закон за младинско учество и младински политики, мониторинг на работата на Агенцијата за млади и спорт, основање на 12 локални младински совети, изготвување на анализа и петиција со 26.000 потписи за повлекување на екстерното тестирање во средните училишта, сместување на волонтери во државни институции и спроведување на Законот за волонтирање; изготвување на Етички кодекс за студенти и професори во соработка со Универзитетот на Југоисточна Европа во Тетово; повлекување од собраниска процедура на Законот за млади по иницијатива на 50тина младински организации; учество при изготвување на годишната програма на Државната комисија за спречување на корупција во секторот Образование; соработка со УКИМ преку отварање на Правна клиника за слободен пристап до информации од јавен карактер, Првата анализа на студентско организирање во Република Северна Македонија, анализа за студентските трошоци и сл.

За проектот за образовни центри за советување и алумни стипендисти на Фондациите Отворено општество

Проектот има за цел да ги поврзе капацитетите и ресурсите на МОФ со знаењето и искуството на алумни стипендистите на Фондациите Отворено општество во корист на млади истражувачи, студенти и пошироката јавност во Република Северна Македонија. Младите и студентите немаат можност да прават истражувања и истражувачка академска работа поради ограничени ресурси – финансиски и менторски. Со овој проект беа искористени капацитетите на алумни стипендистите, со цел да ги споделат своите знаења со младите кои за прв пат се занимаваат со општествено релевантни истражувања и заедно да придонесат во креирање на квалитетни анализи кои ќе помогнат да се подобрат политиките или да се подигне свеста за важни прашања.

Во склоп на проектот беа поддржани четири истражувања кои беа менторирани од алумни стипендистите на Фондациите отворено општество и други искусни истражувачи. Темите на кои работат младите истражувачи од јануари до јуни 2019 се:

1. „Улогата и работата на центрите за кариера при факултетите на Универзитетот Св.Кирил и Методиј“;
2. „Националистички чувства и ставови кај средношколците во Република Северна Македонија“;
3. „Популаризирање на руралноста - Потенцијалите на руралното коработење и ефектот врз миграциските трендови на младите во Република Северна Македонија“;
4. „Анализа на врсничкото насилство на интернет кај средношколците“.

Содржина

Вовед: Запознавање со улогата на центрите за кариера 11

1. Методолошки пристап и техники на истражување 14

2. Правна рамка за центрите за кариера 17

2.1 Закон за високото образование 17

2.2 Правилник за основање и работа на центрите за кариера на единиците на УКИМ 19

3. Анализа на податоците 21

3.1 Обработка на одговорите од барањата за слободен пристап до информации од јавен карактер 21

4. Наоди од спроведените интервјуа со раководителите на центрите за кариера 36

5. Ставови на студентите 41

5.1 Демографски податоци 41

5.2 Информираност на студентите за центарот за кариера 41

5.3 Перцепција и вклученост на студентите во активностите на центарот за кариера 42

5.4 Информираност на студентите 45

5.5 Перцепција на студентите за приоритетите во работата на центарот 46

6. Заклучоци од податоците добиени од истражувањето 47

6.1 Препораки и предлози 48

7. Користена литература 49

Закони и подзаконски акти 49

Истражувања и публикации 50

Меморандуми за соработка 51

Веб-страници 51

Листа на кратенки

УКИМ	Универзитет „Св. Кирил и Методиј“
ЗВО	Закон за високото образование
ЦК	Центар за кариера
ФИНКИ	Факултет за информатички науки и компјутерско инженерство
ЕИТС	Тренинг-центар за европска интеграција
СЕФТА	Тренинг-центар за царински службеници
MMSA	Macedonian Medical Students' Association
EMSA	European Medical Student Association
ФВМС	Факултет за ветеринарна медицина, Скопје
МБА	Мастер од бизнис администрација
ПФ	Педагошки факултет
CV	Curriculum Vitae
МОФ	Младински образовен форум
ФЗНХ	Факултет за земјоделски науки и храна

Вовед: Запознавање со улогата на центрите за кариера

Секој поединец во својот живот барем два пати се соочува со кариерни одлуки. Избирањето кариера е тежок процес и не може секој сам да одлучи или да се запознае со можностите на пазарот на трудот. Центрите за кариера на факултетите, заедно со кариерните советници, треба да им помогнат на студентите во целосната животни-кариерна интеграција. Потребно е да ги има на сите факултети бидејќи областа, можностите и побарувачката на пазарот на трудот се различни.¹

Според секундарната литература, центрите за кариера треба да овозможат на студентите насоки како да управуваат со својата кариера во текот на студиите и да им овозможат информации за нивните можности откако ќе завршат со студии. Исто така, треба да им помагаат на активните студенти во извршувањето соодветна практична настава. Центарот треба да биде врска меѓу академската заедница и пазарот на трудот, односно, да им помага на студентите полесно да се информираат за отворените работни позиции и како да ја изберат позицијата за која се соодветни. Освен тоа, треба да организира саеми на кариера и вработување, со цел на едно место да ги зближи двете заедници. Активно треба да работи за вмрежување на студентите во странство преку алумни студенти што завршиле на факултетот и можност за размена во високообразовни институции во странство.²

На Универзитетот Бонд сметаат дека центарот за кариера треба да менаџира и насочи долгорочно кариерно насочување, изготвувајќи успешни стратегии за работа, како и транзиција од едукација до работна позиција. Нивното главното мото е дека дипломата од универзитетот не е доволна за да осигури одлична кариера, односно, дека треба многу повеќе.³

Одличен пример за како треба да функционира еден центар за кариера се среќава на Универзитетот во Белград.⁴ Формиран е како

1 Feller, R. (1998). *Developing a Career Center-Second edition*, New Mexico State University at Alamogordo, State of Colorado, p (Достанен на: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.194.8516&rep=rep1&type=pdf>).

2 Marts;Lundy. (December, 2016). *The Evolving Role of Alumni Relations* (достанен на: http://www.martsandlundy.com/wp-content/uploads/2016/12/Alumni_Benchmarking_12_2016_FINAL.pdf).

3 Bond University Career Development Centre (December, 2012). *Career Development Centre: Job Search Guide, Gold Coast Queensland, Australia* (Достанен на: (<https://bond.edu.au/nz/files/725/Job%20Search%20Guide.pdf>)).

4 Centar za razvoj karijere, Univerziteta u Beograd (достанно на: <http://www.razvojkarijere.bg.ac.rs/node/172>).

организациска единица при Универзитетот на седница на Сенатот во 2006 година. Има простории во зградата на Ректоратот и вработени кои се грижат за непречена работа и реализирање на активностите при Центарот за кариера. Вработените во Центарот за кариера имаат поминато специјална обука за да можат професионално и доследно да го водат Центарот. На веб-страницата има календар кој активно ги внесува сите активности на целиот Универзитет. Тоа може да биде кариерно советување на одреден факултет или настан, работилница која се одржува. Исто така, секој семестар има конкурс за стекнување вештини за управување со кариерата и VGPraksa која се случува на годишно ниво.

Тие се многу важен елемент при регрутирање матуранти, нивно насочување и информирање за програмите и областите што ги нуди Универзитетот затоа што побарувачката на пазарот на трудот се менува. Според Леон Бакрачески, заменик-директор на Универзитетот ФОН, во наредните три години ќе има презаситеност од информатичари и дека треба идните студенти да се информираат за потребите на пазарот на трудот. А, пак, Капроли Хамзаи вели дека треба да се избераат насоки кои се барани, односно, занимања кои се дефицитарни.⁵

Во Република Северна Македонија, центрите за кариера формално се воспоставија во 2008 година. Нивната улога, според Законот кој не е веќе на сила,⁶ е дека во рамките на универзитетот може да се формираат организациски единици со кои се поврзуваат праксата, знаењето, уметноста и високото образование и во чие работење може да учествуваат студентите. Во новиот Закон за високото образование, универзитетот треба да формира минимум еден центар за кариера.

Сепак, од нивното формално воспоставување, нема сознанија, ниту резултати за работата на центрите за кариера при УКИМ и за идните планови за подобрување и препознавање од страна на студентите. Ова е проблем бидејќи е засегната и академската заедница, но и бизнис-заедницата, поради тоа што доколку младите полесно би доаѓале до соодветни работи места со стекнати вештини, би се спречил одливот на млади мозоци. Според истражувањето на Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, една од причините за одлив на млади мозоци е дека 70% од испитаниците (N=1200) на возраст од 15 до 29 години сметаат дека тешко ќе успеат да се вработат со формалното образование што го имаат стекнато.⁷

5 „Стотици студиски програми, кој е вистинскиот избор?“, Факултети.мк (достапно на: https://www.fakulteti.mk/news/15-06-27/stotici_studiski_programi_koj_e_vistinskiot_izbor).

6 Закон за високото образование („Службен весник на Република Македонија“, бр. 35/2008).

7 Топузовска, Л.М.; (2016). Студија за младите во Република Македонија 2016, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, УКИМ (Достапно на: <http://isppi.ukim.edu.mk/images/980428Kvalitativna%20studija%20za%20mladi%20-%20verzija%20za%20pecatenje.pdf>)

За жал, досегашното искуство покажува дека мал дел од центрите за кариера функционираат, и дека студентите не се запознаени оти такви центри постојат, а уште помалку со нивната работа и зошто се важни телата кои фигурираат на факултетите.

Целта на ова истражување е да ја проучи досегашната работа на центрите за кариера, во периодот 2009 – 2019 година, вклучително нивната достапност до студентите и вклученост на самите студенти.

1. Методолошки пристап и техники на истражување

Методолошкиот пристап за ова истражување е направен со цел да се добијат што е можно повеќе податоци за центрите за кариера затоа што досега нема никакви податоци кои се јавно достапни. За да се добијат резултати за ова истражување, беа опфатени 23 факултети на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, кој според ранг-листата на Министерството за образование и наука е прв рангиран универзитет.⁸ Сите 23 факултети⁹ се анализирани за да се добие приказ како различни дејности го имаат регулирано центарот за кариера.

Истражувањето се реализираше во февруари, март, април и мај во 2019 година. Според принципите на методологијата и научноистражувачката работа, во ова истражување се користени следниве алатки:

Експлоративен метод

За да се добијат основни податоци за центрите на кариера при УКИМ беше спроведено пребарување на веб-страниците на факултетите на УКИМ за достапни информации за центрите за кариера. Информациите што беа пребарувани се дали на веб-страницата има поле со информација за активности, мисија, визија, одговорно лице и контакт на центарот за кариера.

Анализа на правни акти

Направена е анализа на Законот за високо образование, со сите измени кои се случувале во периодот од 2008 до 2018 година, на Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“¹⁰ и на Правилникот за основање

8 Macedonian HEIs Ranking 2015/2016, commissioned by the Ministry of Education and Science of the Republic of Macedonia in 2015 and released on March 1, 2017 (Достапно на: http://www.shanghai ranking.com/Macedonian_HEIs_Ranking/Macedonian-HEIs-Ranking-2015-2016.html).

9 Архитектонски факултет, Градежен факултет, Економски факултет, Машински факултет, Медицински факултет, Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“, Правен факултет „Јустинијан Први“, Природно-математички факултет, Стоматолошки факултет, Технолошко-металуршки факултет, Факултет за ветеринарна медицина, Факултет за дизајн и технологии на мебел и ентериер, Факултет за драмски уметности, Факултет за електротехника и информатиски технологии, Факултет за земјоделски науки и храна, Факултет за информатички науки и компјутерско инженерство, Факултет за ликовни уметности, Факултет за музичка уметност, Факултет за физичко образование, спорт и здравје, Фармацевтски факултет, Филозофски факултет, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Шумарски факултет.

10 Статут на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ („Службен весник на Република Македонија“ (Универзитетски гласник бр. 1/2001; бр. 41/2004; 45/2004; 52/2004; 60/2005; 94/2007; 97/2007, 104/13) (Достапен на: http://www.ukim.edu.mk/dokumenti_m/23_264_STATUT%20na%20UKiM.pdf).

и работа на центрите за кариера на единиците на УКИМ, како и на преостанатите интерни акти кои ги регулираат работата и управувањето на центрите за кариера.

Барања за слободен пристап до информации од јавен карактер

Беа испратени 161 барање до сите факултети на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. До секој факултет беа испратени 7 барања во кои беа поставени различни прашања. Прашањата се однесуваа на тоа:

- дали факултетот има формирано центар за кариера;
- дали има раководно/одговорно лице на центарот за кариера;
- дали има стратегија за работа на центарот за кариера;
- дали има програма и извештај за работата на центарот за кариера;
- извори на средства за финансирање на центарот за кариера;
- листа на фирми, компании, јавни институции и граѓански организации со кои има склучено соработка;
- на кој начин и колку студенти се вклучени во активностите на центарот за кариера.

До Ректоратот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ беше поднесено барање да се достави Правилникот за основање и работа на центрите за кариера на единиците на УКИМ.

Интервјуа со одговорни/раководни лица на центрите за кариера на факултетите на УКИМ

Истражувачката се обиде да стапи во контакт со вкупно 18 факултети кои имаат формирано центар за кариера. Беа спроведени 6 интервјуа со раководителите на центрите за кариера и 1 раководител на тим што учествувал во пишување елаборатот за стратегија на ЦК.¹¹

Во случајот на преостанатите факултети, 5 факултети воопшто немаат никакви документи ни податоци за центарот за кариера, а преостанатите раководни лица во 12 случаи одбија да разговараат поради непознати причини или веќе не работат на факултетите.

¹¹ Фармацевтскиот факултет, Економскиот факултет, Факултетот за драмски уметности, Факултетот за ветеринарна медицина, Факултетот за информатичко и компјутерско инженерство, Филозофскиот факултет и Факултетот за електротехника и информациски технологии.

Прашалник за перцепцијата на студентите

Прашалникот за перцепцијата на работата на центрите од страна на студентите беше спроведен во периодот од први април до први мај. Со онлајн прашалникот во гугл форма, кој беше промовиран на социјалните медиуми, целта беше да се увиди познавањето на студентите во врска со центрите за кариера, дали имаат искуство и што сметаат дека еден центар за кариера треба да работи, како се раководи и како можат тие да бидат активно вклучени за да придонесат повеќе од моменталната состојба. Овој прашалник го пополнија 209 студенти од сите 23 факултети на УКИМ. Овој прашалник не е репрезентативен, но цениме дека ги пренесува ставовите на студентската популација поради бројот на одговори, но и поради диверзитетот на факултетите.

2. Правна рамка за центрите за кариера

2.1 Закон за високото образование

Во 2008 година е донесен нов Закон за високото образование.¹² Во него, во главата внатрешна организација на универзитетот, односно член 45, е наведено дека универзитетот, под условите утврдени со Закон и со Статутот, покрај единиците во негов состав, може да има и други внатрешни организациски единици со кои се поврзуваат праксата, знаењето, уметноста и високото образование, и во чие работење може да учествуваат студентите. Промената која се случува е во 2013 година, кога се прават измена и дополнување на ЗВО,¹³ и тоа, токму во членот погоре. Се додаваат ставови во кои е наведено дека универзитетот основа најмалку еден центар за кариера. Идејата било центрите за кариера да бидат формирани за да овозможат практична настава на студентите за подготовка на стручен кадар кој би применувал иновативни техники и технологии во наставата. Дополнително, биле формирани работни групи во чиј состав биле претставници од техничките факултети и претставници од Стопанската комора за да имаат работни средби и да го намалат јазот меѓу пазарот на трудот и понудата. Понатаму, она што е специфично е дека универзитетот или единицата во неговиот состав има обврска да склучи најмалку два договора за соработка со универзитет од првите 500 високорангирани универзитети според Шангајската листа, односно, 100 најдобро рангирани универзитети според MBA програмата, како и акредитирана високообразовна установа на еден од првите 200 најдобро рангирани универзитети од соодветното научно подрачје, според шангајскиот Универзитет Цио Тонг, *Ју-ес њуз енд рипорџ* (US News and Report) и *Тајмс хајер еџукејшн сјуџлемент* – *ворлд јуниверзити ранкин* (Times Higher Education Supplement – World University Ranking). Исто така, универзитетот или единицата во неговиот состав има обврска да склучи најмалку два договора за двојна диплома (double degree) или заедничка студиска програма (joint degree) со универзитет од првите

¹² Закон за високото образование („Службен весник на Република Македонија“, бр. 35/2008).

¹³ Закон за високото образование („Службен весник на Република Македонија“, бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009, 99/2009, 115/10, 17/11, 51/11, 15/13).

500 високорангирани универзитети според Шангајската листа, односно, 100 најдобро рангирани универзитети според MBA програмата, како и акредитирана високообразовна установа на еден од првите 200 најдобро рангирани универзитети од соодветното научно подрачје, според шангајскиот Универзитет Цио Тонг, US News and Report и Times Higher Education Supplement – World University Ranking.

Понатаму, во 2015 година повторно има измени во Законот за високо образование, односно, изземени се оние делови за склучување договори со високорангирани универзитети.¹⁴ Другите членови се останати исти.

Во измените на ЗВО од 2016 година, во главата внатрешна организација на универзитетот и формите на соработка во член 45¹⁵ е истата регулатива како и во 2015 година, нема никакви промени.

Но, со новиот Законот за високо образование во 2018 година,¹⁶ во член 86 се вели дека универзитетот треба да има основано минимум еден центар за кариера и дека води посебна евиденција за алумни студенти. Во став 2 е наведено дека работата на центарот за кариера се уредува со општ акт донесен од страна на универзитетот. Во делот, пак, на прекршочните одредби од Законот за високо образование, односно чл. 207, е наведено дека доколку не се формира центар за кариера на универзитетот, глобата изнесува 2000 евра во денарска противвредност за правното лице.

Новиот Закон за високото образование е изгласан во мај во 2018 година, а статутите на универзитетите сè уште беа во собраниска процедура додека се пишуваше ова истражување, и нема нови статути во согласност со последниот ЗВО. Иако новиот Закон зададе рок за донесување нови статути на универзитетите, тој не беше испочитуван, а овој Статут е единствениот кој УКИМ го има на располагање и кој го користи. Во ова истражување е анализиран Статутот на УКИМ, последно променет во 2013 година. Во Статутот на УКИМ во член 76-а е наведено само дека составот, организацијата, делокругот, начинот на работа и други прашања се утврдуваат со општ акт кој е донесен од страна на Универзитетскиот сенат по предлог на Ректорската управа.

14 Закон за високото образование („Службен весник на Република Македонија“, бр. 35/2008; 103/2008; 26/2009; 83/2009; 99/2009; 115/2010; 17/2011; 51/2011; 123/2012; 15/2013; 24/2013; 41/2014; 116/2014; 130/2014; 10/2015; 20/2015; 98/2015; 145/2015 и 154/2015) <http://mon.gov.mk/images/documents/zakoni/zakon-za-visoko-2015.pdf>.

15 Закон за високото образование („Службен весник на Република Македонија“, бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009,99/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011, 123/2012, 15/2013, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 130/2014, 10/2015, 20/2015, 98/2015, 145/2015, 154/2015, 30/2016 и 127/16) (Достален на: http://www.mon.gov.mk/images/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD_%D0%B7%D0%B0_%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%BE_%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5.pdf).

16 Закон за високото образование („Службен весник на Република Македонија“, бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009,99/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011, 123/2012, 15/2013, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 130/2014, 10/2015, 20/2015, 98/2015, 145/2015, 154/2015, 30/2016 и 127/16, 82/18) достапен на: http://www.mon.gov.mk/images/documents/zakoni/ZAKON_VISOKOTO_OBRAZOVANIE-final.pdf

2.2 Правилник за основање и работа на центрите за кариера на единиците на УКИМ

Повисоките акти, како закон и статuti, многу малку ги уредуваат управувањето, раководењето и работата на центрите за кариера. На ниво на УКИМ има донесено Правилник за основање и работа на центрите за кариера на единиците на УКИМ.¹⁷ Според Правилникот, центар за кариера се основа на секој факултет и научен институт. Основната мисија е да воспоставуваат постојани врски меѓу студентите и деловната заедница, да го промовираат универзитетот пред пазарот на трудот, да им нудат помош на студентите при преминот од академска средина во професионалното вработување и да им го олеснат пристапот на студентите на универзитетот до работните места.

Како предизвици се наведени: поттикнување на интересот на студентите при планирање на кариерата, зајакнување на врската и проширување на мрежата со работодавците, соработка со странски универзитети и компании, промоција на програмите за мобилност и регрутирање на квалификувани студенти за кандидати за добивање платени практики во странство.

Во член 5 од Правилникот е наведено дека главната цел за формирање на центрите е да се организираат заради спроведување на практична настава за студентите во функција на нивно практично усовршување, со цел создавање стручен кадар кој ќе применува современи иновативни техники и технологии во наставата, организирање саеми на кариера и водење евиденција на поранешни студенти (алумни).

Во членовите 7, 8, 9, 10, 11 се наведени активностите на центрите за кариера кои треба да ги извршуваат. Тоа се: организирање практична настава на студентите, организирање работилници и семинари, организирање саеми на кариера, посети на студентите во компаниите/институциите.

Според овој правилник, организирањето на практичната настава се врши според начинот и условите утврдени со правилник на Министерството за образование и наука,¹⁸ а центрите се должни да изготвуваат програма за спроведување на практичната настава како што е наведено во член 8.

Работилниците и семинарите се состојат од едукативни предавања, дискусии на различни теми за развој и едукација на студентите, и тие треба да се одржуваат два пати годишно. Во однос на организирањето саеми на кариера, акцент е даден на отворените денови каде што учесниците се дел од динамична интегрирана средина и имаат директен

¹⁷ Правилник за основање и работа на центрите за кариера при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (26.6.2013).

¹⁸ Правилник за начинот и условите за организирање практична настава за студентите („Службен весник на Република Македонија“, бр. 120/2010) (Достапен на: <http://www.slvesnik.com.mk/Issues/14BC77F54D8D334A93DB226B41331D29.pdf>).

контакт со претставниците на компаниите. Исто така, се организираат и за средношколците, со цел да се запознаат со студиските програми што ги нуди универзитетот.

Како дел од центрите за кариера се: едно лице – советник за кариера на секој факултет, односно, научен институт – и работна група составена од наставно-научниот и соработничкиот кадар на факултетот, односно, институтот. Преку координативно тело треба да се интегрираат функциите на центрите за кариера и да има веб-страница која постојано ќе ги содржи потребните информации за сите активности кои се во надлежност на центрите за кариера.

За жал, со експлоративниот метод се увиде дека дури половина од факултетите на УКИМ немаат посебна веб-страница за центарот за кариера, или, пак, немаат информации за центарот за кариера на официјалната веб-страница на факултетот. Доколку имаат, најчесто е како поле во страницата на факултетот, но таму не се објавуваат сите активности што ги реализираат центрите.

Правилникот е мошне обемен и е во согласност со Законот за високо образование, дава насоки како центрите на факултетите треба да бидат регулирани и кои се примарните активности кои треба да ги извршуваат. Сепак, никаде не е наведено како се избира, односно, кои се критериумите за назначување одговорно лице на центарот за кариера и координативно тело и дали ова се функции за кои одговорните лица дополнително се финансирани. Тоа претставува проблем бидејќи доколку не се врши должноста како што треба според прописите, нема насоки како одредено лице може да се разреши од функцијата. Дополнително што не е наведено е на кој начин се одвива финансирањето на центрите за кариера на факултетите и кој е одговорно лице за тоа – што претставува проблем бидејќи има финансиски трошоци кои се неопходни за извршување и за реализирање одредени активности.

3. Анализа на податоците

3.1 Обработка на одговорите од барањата за слободен пристап до информации од јавен карактер

Една од алатките, кои се користени за да се добијат повеќе информации за центрите за кариера, е барањата за слободен пристап до информации од јавен карактер. Добиени се одговори од сите 23 факултети на УКИМ, но не е добиен одговор од Ректоратот на УКИМ да се достави Правилникот за основање и работа на центрите за кариера на единиците на УКИМ. Во овој дел од истражувањето, ќе се обработат по ред факултетите со одговорите на 7-те барања кои беа доставени.

Во барањата што беа доставени до факултетите, сите одговори каде што се доставени одлуки и акти, донесени се во согласност со стариот ЗВО. Наведено е дали според чл. 86 од Законот за високо образование во 2018 година имаат документи за центарот за кариера. Доколку одредени факултети немаат никакви информации, тоа е бидејќи не е побарано да се достават документи според законските прописи пред новата верзија на ЗВО.

Според стариот ЗВО, универзитетот треба да формира минимум еден центар за кариера на единиците на универзитетот и треба да се формираат работни групи чиј состав бил претставници од техничките факултети и претставници од Стопанската комора. Во новата верзија на ЗВО, пак, е наведено дека универзитетот треба да формира минимум еден центар за кариера, и се изоставени работните групи.

Архитектонски факултет

Едно од барањата, кои беа доставени до Архитектонскиот факултет, е дали Факултетот има основано центар за кариера во согласност со чл. 86 од ЗВО. Одговорот е дека според новата верзија на ЗВО, немаат и дека на 28.12.2013 на Наставно-научниот совет имаат донесено одлука за формирање центар за кариера, но одлуката ја немаат доставено како одговор. Како советник за кариера е назначен проф. д-р Страхиња Трпески. Во однос на стратегија, извештај за работа, финансии на центарот за кариера, активности, меморандуми за соработка и вклученост на студенти нема никаква евиденција. Бидејќи со донесувањето на новиот ЗВО престанува важноста на постоечките акти, а нови акти не се донесени, центарот не е активен.

Градежен факултет

Од Градежниот факултет е добиена кратка информација дека центарот за кариера при овој факултет не е активен.

Економски факултет

На Економскиот факултет донесена е одлука на 26.3.2010 година на седница на Наставно- научниот совет¹⁹ за формирање на центрите за усовршување човечки ресурси и истражувачка дејност, тренинг-центар за европска интеграција (ЕИТС), тренинг-центар за царински службеници – СЕФТА 2006 и центар на Факултетот кој ќе се грижи за регрутирање студенти, за промоција на Факултетот и за градење на кариера.

За стратегија на Центарот за кариера, добиен е одговор дека се донесени процедури на 1.10.2014 година за реализација на активностите во рамките на Центарот за кариера, со одлука на Деканатската управа.²⁰ Дел од процедурите, кои се наведени, се процедура за реализирање практична настава на студентите од првиот и вториот циклус на студии, процедура за мобилност, процедури за кариерниот развој на студенти и алумни и процедури за меѓународна соработка.

Според одлуката за формирање на Центарот и одлуката за процедури со реализација на активностите за Центарот за кариера, има напишано упатство за изведување практична настава, упатство за склучување договор за реализирање практична настава на студенти, за која нема официјална листа, туку се води во архивата на Факултетот.

Одговорно лице на Центарот за кариера е деканот на Факултетот, а процедурата е утврдена според внатрешните акти на Факултетот. Во однос на финансиите, Центарот за кариера при Економскиот факултет нема извори на средства за финансирање. Не се води официјален список на студенти што се дел од активностите на Центарот за кариера, туку се води евиденција во студентска служба за студентите што имаат реализирано практична настава.

Машински факултет

Според доставените прашања на барањата, во согласност со чл. 86 од Законот за високо образование, нема формирано центар за кариера на Машинскиот факултет.

¹⁹ Одлука за формирање Центар за регрутирање студенти, донесена на Наставно-научниот совет на седница 26.3.2010 г. на Економскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

²⁰ Одлука за реализација на активностите во рамките на Центарот за кариера донесена на 1.10.2014 г. од страна на Деканатската управа на Економскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Медицински факултет

На Медицинскиот факултет има основано центар за кариера на 15.5.2014 година, на седница на Наставно-научниот совет.²¹ Како советник за кариера е назначена проф. д-р Софијанка Гламочанин, а во работната група членуваат: проф. д-р Миле Петровски, проф. д-р Магдалена Генадиева Димитрова, проф. д-р Јордан Минов, доц. д-р Димче Зафиров, доц. д-р Александар Петличковски, ас. д-р Рубенс Јовановиќ, помл. ас. д-р Ирена Костовска, помл. ас. д-р Корнелија Трајкова, ас. д-р Владимир Андреевски и ас. д-р Рената Јанкова Ајановска. Мандатот на членовите на Центарот за кариера е 4 години и тој е истечен.

Центарот за кариера при Медицинскиот факултет активно учествува во соработка со MMSA – размена на студенти, ERASMUS – размена на студенти, EMSA – летна школа и светски конгрес. Имаат 6 студенти кои во последните 5 години учествувале во активностите од Центарот за кариера, од кои 4 се машки, 2 се женски, петмина се Македонци и еден е Турчин. Немаат конкретна стратегија за работа – таа се води според Правилникот од УКИМ.

Активностите на ЦК се финансираат од Деканатската управа и од други спонзори. За реализирање на практична настава имаат меморандум за соработка со Алкалоид АД,²² Скопје и со Здружението на граѓани

21 Одлука за формирање Центар за кариера на Медицинскиот факултет во Скопје, донесена на 15.5.2014 година на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

22 Меморандум за соработка во сферата на научната и стручната дејност од областа на медицината, склучен на 21.2.2019 година меѓу Алкалоид АД, Скопје и Медицинскиот факултет – Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

„ХЕРА“,²³ а имаат и спогодби со сите клиници и наставни бази, како и со градски болници (вкупно изнесуваат 41 установа).²⁴

Педагошки факултет „Св. Климент Охридски“

На Педагошкиот факултет имаат донесено одлука за основање на Центарот за кариера²⁵ на седница на Наставно-научниот совет на 18.12.2013 година, како и дека тој се состои од едно лице кое е советник за кариера, проф. д-р Розалина Попова–Коскарова, додека членови на работната група се: проф. д-р Ѓулумсере Касапи, доц. д-р Аднан Кахил, доц. д-р Сузана Котовчевска и ас. м-р Анита Штерјоска. Понатаму, има одлука за усвојување на предлог-елaborатот за Програма за работа на Центарот за кариера,²⁶ исто

23 Меморандум за соработка, склучен на 12.11.2018 година, меѓу Здружението на граѓани ХЕРА – Асоцијација за здравствена едукација и истражување и Медицинскиот факултет – Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

24 ЈЗУ Завод за физикална медицина и рехабилитација „Пресвета Богородица“ (27.10.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника по хируршки болести „Св. Наум Охридски“ – Скопје (27.10.2009 г.), ЈЗУ Републички завод за трансфузиологија (29.12.2009 г.), ЈЗУ Институт за медицина на трудот на РМ (27.10.2009 г.), ЈЗУ Институт за јавно здравје (13.1.2010 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за неврологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за очни болести (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за уво, нос и грло (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за гинекологија и акушерство (21.4.2019 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за анестезија, реанимација и интензивно лекување (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за ортопедски болести (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за трауматологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за трауматологија, ортопедски болести, анестезија, реанимација и интензивно лекување и ургентен центар (30.12.2010 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за пластична и реконструктивна хирургија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за детска хирургија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за неврохирургија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за урологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за торакална и васкуларна хирургија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за дигестивна хирургија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за психијатрија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за дерматологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за инфективни болести и фебрилни состојби (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за детски болести (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за токсикологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за хематологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за ревматологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за ендокринологија, дијабетес и метаболички нарушувања (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за пулмологија и алергологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за гастроентерохепатологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за неврологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за кардиологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за клиничка биохемија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за радиотерапија и онкологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за радиологија (21.4.2009 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника Центар за јавно здравје, Скопје (17.7.2018 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника Психијатриска болница Скопје (24.7.2018 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника Завод за рехабилитација на слух, говор и глас, Скопје (22.6.2018 г.), Градска општа болница 8-ми Септември (7.6.2017 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника Специјална болница по гинекологија и акушерство „Мајка Тереза“ – Чаир, Скопје (3.7.2008 г.), ЈЗУ Универзитетска клиника за државна кардиохирургија, Скопје (22.10.2018), ЈЗУ Универзитетска институти за позитрон емисиона томографија (5.2.2019 г.)

25 Одлука за основање на Центарот за кариера на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“, донесена на седница на Наставно-научниот совет на 18.12.2013 година при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

26 Одлука за усвојување на предлог-елaborатот за програма за работа на Центарот за кариера на 10.6.2014 година при Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

така, усвоена на седница на Наставно-научниот совет одржана на 10.6.2014 година. Последна одлука е донесена на ниво на Деканатската управа, на седница одржана на 3.10.2017 година, за формирање тим одговорен за реализација на активностите на Центарот за кариера на факултетот, составен од: д-р Розалина Попова-Коскарова, д-р Флорина Шеху, д-р Аида Ислам, д-р Маја Рауник-Кирков и м-р Анита Штејрска.²⁷

Според програмата за работа наведени се следниве активности:

Програма за работа на ЦК на Педагошкиот факултет

- Организирање работилници – работилниците ќе опфатат обука и помош на студентите при пишување CV и мотивациско писмо.
- Стекнување и развој на вештини за пребарување работни понуди.
- Поттикнување и учење странски јазици.
- Поттикнување на македонските студенти да учат јазици на кои се изведува настава на ПФ (албански и турски јазик).
- Учества на летни школи во земјата и во странство.
- Организирање семинари.
- Посета и студиски престој на други универзитети во земјата и во странство.
- Алумни сервис за студентите кои веќе завршиле.
- Формирање форум-група според дејности (одделенска настава, предучилишно воспитание, библиотекарство).
- Организирање едукативни предавања со еминентни претставници од соодветните области.
- Контакт со јавни и приватни воспитно-образовни институции.
- Контакт со Националната библиотека, со јавните, училишните, високошколските и специјалните библиотеки.
- Изработка на календар на активности на ЦК.
- Креирање веб-страница.
- Администратор за ажурирање на веб-страницата.

Наведено е дека треба ЦК да има главна канцеларија во состав на зградата на Факултетот, а во однос на финансирањето се вели дека дел до активностите би биле финансирани од Факултетот, додека за оние активности за кои

²⁷ Одлука за формирање тим одговорен за реализација на активностите на Центарот за кариера, донесена на 3.10.2017 г. на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Факултетот не може да обезбеди финансии, ќе се бараат финансиски средства од УКИМ.

Програма за работа на ЦК во периодот септември – декември 2014 година

- 28.10.2014 – Работилница за обука и помош на студентите при пишување CV и мотивациско писмо и интервју за работа.
- Стекнување и развој на вештини за пребарување работни понуди.
- 5–7.11.2014 – Обука за електронско пребарување работни понуди.

Правен факултет „Јустинијан Први“

Правниот факултет има основано Центар за кариера, и во доставениот одговор е назначено дека одговорно лице како советник за кариера е проф. д-р Димитар Гелев.

За стратегија за работа, извештај за работа и активности во склоп на ЦК нема никакви документи и нема извори на средствата на финансирање.

Природно-математички факултет

На овој факултет има основано Центар за кариера на седница на Наставно-научниот совет одржана на 24.2.2014 година.²⁸ Според одлуката, членови на ЦК се избрани од сите институти на ПМФ, и тоа: од Институтот за биологија, проф. д-р Соња Гаџовска Симиќ и проф. д-р Биљана Миова; од Институтот за географија, проф. д-р Мирјанка Маџевиќ и ас. д-р Иван Радевски; од Институтот за етнологија и антропологија, доц. д-р Ана Ашталковска; од Институтот за математика, доц. д-р Ирена Стојковска; од Институтот за физика, проф. д-р Оливер Зајков и ас. м-р Ристе Попески-Димовски; и од Институтот за хемија, проф. д-р Владимир Ивановски. Советник за кариера на Факултетот е проф. д-р Валентин Мирчески, продекан за меѓународна соработка, за научни и апликативни прашања.

Финансирањето во најголем дел е од сопствените средства на Факултетот и мал дел од проекти. Во последните 5 години имаат реализирано еден проект, Strategic piloting – ISCED, каде што биле организирани две работилници за претприемаштво и апликативна дејност во природните науки и претприемаштво и иновации. Исто така, водена е евиденција на поранешни

²⁸ Одлука за формирање Центар за кариера на 30.1.2014 годна на седница на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

студенти (алумни). За реализирање практична настава, Факултетот има склучено договор за соработка со 82 компании и институции.²⁹

Стоматолошки факултет

На овој факултет има донесено одлука за формирање Центар за кариера³⁰ на седница на Наставно-научниот совет, на 16.9.2013 година. Со тоа, за одговорно лице на Центарот е назначен проф. д-р Ана Сотировска Ивковска, а во работната група се: проф. д-р Никола Гиговски, ас. д-р Вера Радојкова Николовска и ас. Александар Илиев. На сите други барања во врска со функционирањето на Центарот за кариера одговорот е негативен, односно, од формирањето до сега немало никакви активности.

Технолошко-металуршки факултет

Овој факултет има основано Центар за кариера во согласност со старите законски акти бидејќи на 2.10.2013 година на Наставно-научниот совет е донесена одлука за формирање советодавно тело на Центарот за кариера.³¹ Ова тело го сочинуваат: советник за кариера, проф. д-р Игор Јорданов, доц. д-р Дејан Димитровски, помл. ас. м-р Катерина Буревска, помл. ас. м-р Мишела Темков. Мандатот на овие членови е 4 години, што значи дека веќе е истечен.

За извештај и стратегија за работа нема документи, но на веб-страницата на Факултетот³² се објавени листата на фирми и компании кои имаат потпишано договор за соработка со Факултетот за реализирање практична настава од страна на студентите.

Факултет за ветеринарна медицина

Според одлуката за формирање Центар за кариера на Факултетот за ветеринарна медицина, на седница на Наставно-научниот совет, како советник за кариера е назначен проф. д-р Игор Улчар, и работна група во која членуваат доц. д-р Деан Јанкулоски, ас. м-р Ирена Целеска и ас. м-р Искра Цветковиќ. Во оваа одлука е наведено дека мандатот на членовите е со важност од 4 години. Но, на 3.4.2017 година донесена е одлука за избор на нови членови во Центарот за кариера, и тоа, за советник за кариера е

29 Повеќе на https://ih.pm.fukim.edu.mk/files/Attachment/Studentska_praksa_PMF_kompanii_1.pdf

30 Одлука за основање Центар за кариера на Стоматолошкиот факултет во Скопје, усвоена на седница на Наставно-научниот совет на 16.9.2013 година, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

31 Одлука за формирање советодавно тело на Центарот за кариера на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, на 2.10.2013 година, донесена од Наставно-научниот совет на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

32 Повеќе на <http://www.tmf.ukim.edu.mk/ccareer/Default2.aspx>

проф. д-р Благоица Сековска, а во работната група се проф. д-р Игор Улчар, доц. д-р Искра Цветковиќ, доц. д-р Бранко Атанасов, доц. д-р Никола Адамов и ас. д-р Слободан Чокревски, со мандат од 4 години.

Во однос на активностите на Центарот за кариера, во текот на март и април се посетени скопските средни училишта според однапред одредени термини, организирани од Град Скопје. Од страна на ФВМ–С беа посетени само средни училишта и на територијата на Северна Македонија. Мај бил исполнет со промотивни настани, и тоа:

- На 5.5. во дворот на Машинскиот факултет во Скопје се одржа отворен ден на УКИМ со учество на штанд.
- На 8.5 на плоштадот во Автокоманда, во организација на Општина Гази Баба, се одржа промотивен настан на сите факултети кои се наоѓаат на територијата на општина Гази Баба.
- На 12.5 се одржа уште еден настан кој беше во автентична организација на Центарот за кариера при ФВМ–С во соработка со студентската организација ИВСА. Станува збор за настанот под наслов „Ден на вашето милениче“, кој се одржа во Градскиот парк Скопје, кај Школка. Средствата за тој настан беа добиени од Град Скопје на јавен повик за доделување средства за проекти.

На сите овие настани, како волонтери се присутни студентите.

Факултет за информатички науки и компјутерско инженерство

ФИНКИ нема формирано центар за кариера во согласност со чл. 86 од ЗВО од 2018 година затоа што моментално нема статут на Универзитетот, а со тоа, нема ни правилник за внатрешни односи на Факултетот. На Факултетот во функција е ЦК според старите законски решенија. Со тоа, како раководител на центарот е вонр. проф. д-р Игор Мишковски и е избран според правилникот за внатрешни односи и работење на Факултетот.³³

Нема никакви документи во однос на стратегија и извештај за работа на ЦК, но на официјалната веб-страница на Факултетот се објавуваат огласи за практична настава и можности за вработување. Исто така, таму студентите можат да ги видат сите фирми и компании со кои Факултетот има склучено договор за соработка за реализирање практична настава.³⁴

33 Правилник за внатрешните односи и работењето на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Достапен на: https://www.finki.ukim.mk/sites/default/files/about_faculty/PravniAktii/Pravilnik_FINKI.pdf)

34 Повеќе на <https://www.finki.ukim.mk/en/prijатели>

Шумарски факултет

Според чл. 86 од Законот за високо образование, основањето и работата на центарот за кариера е во надлежност на Универзитетот во чиј состав како единица работи и Шумарскиот факултет. Работата на центарот се уредува со општ акт што го донесува Сенатот на Универзитетот во согласност со Статутот на Универзитетот. На Шумарскиот факултет не постои посебен центар за кариера.

Факултет за музичка уметност

Факултетот за музичка уметност има формирано Центар за кариера на 20.11.2013 година,³⁵ во согласност со старите законски прописи. За членови на ЦК на ФМУ се избрани: како советник за кариера, вонр. проф. д-р Зоран Пехчевски, и како членови на работна група се назначени проф. м-р Васо Ристов и доц. д-р Кристина Светиева. Кога станува збор за извештај за работа во последните 5 години и стратегија за работа, нема никакви документи и не располага со финансиски средства.

Она што е специфично за овој факултет е дека практичната настава на студентите е задолжителна, и поради нивната професионална ориентација преку Факултетот, тие се постојано во контакт со концертни проекти на ФМУ, хоспитации, фестивали и други проектни активности. За сето ова, Факултетот има склучено договор за соработка со Националната установа „Македонска опера и балет“, Државниот музичко-балетски училиштен центар „Илија Николовски-Луј“ и Здружението на граѓани „Сојуз на композиторите на Македонија“.

Факултет за електротехника и информатички технологии

Факултетот за електротехника и информациски технологии нема формално основано центар за кариера во согласност со чл. 86 од ЗВО од 2018 година. Во рамките на Факултетот интерно е назначено лице кое е член на наставниот кадар на ФЕИТ и има улога на координатор на комуникациите меѓу ФЕИТ, студентите, стопанството, со цел да се обезбедат соработка, пракса и вработување. Овој центар не се финансира и нема формален карактер.

Факултет за физичко образование, спорт и здравје

Според одредбите од чл. 86 од ЗВО, овој факултет нема формирано центар за кариера поради тоа што сè уште нема Статут на Универзитетот, а со тоа,

³⁵ Одлука за формирање Центар за кариера на Факултетот за музичка уметност – Скопје, донесена на 20.11.2013 година, на седница на Наставно-научниот уметнички совет на Факултетот за музичка уметност при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

нема ни правилник на ниво на Факултетот. Но Факултетот води евиденција на поранешни студенти (алумни) според име, презиме, образование, година на запишување, година на дипломирање, насока на студии и контакт. До 2017 година, во евиденцијата се запишани 198 студенти.

Фармацевтски факултет

Во добиените одговори на барањата до Фармацевтскиот факултет доставена е одлуката за формирање центар за кариера.³⁶ Центарот е формиран на седница на Наставно-научниот совет на 1.12.2017 година и го сочинуваат советник за кариера, доц. д-р Јасмина Тоник Рибарска, и работна група во која членуваат: проф. д-р Рената Славка Раички, проф. д-р Катерина Анчевска Нетковска и доц. д-р Наталија Наков. Според одлуката, мандатот на членовите на Центарот за кариера е 4 години.

Центарот за кариера има склучено меморандум за соработка со Алкалоид АД, Скопје.³⁷ Студентите не се вклучени активно во работата на Центарот, но се дел од повеќето активности кои ги реализира тој. На пример, во последната година, дел од активностите се:

- 12.2.2018 – Одржана презентација за кариерни и научноистражувачки можности од страна на Република Словенија: Lek Pharmaceuticals d.d, член на групацијата Sandoz и Хемиски институт Љубљана, Словенија.
- 23.2.2018 – Посета од Стопанската комора и состанок со одговорното лице за здравство и фармација.
- 16.4.2018 – Презентација на проектот „Програма за млади таленти во Алкалоид АД, Скопје“.
- 25.4.2018 – Потпишан меморандум за соработка во сферата на научната и стручната дејност од областа на фармацијата меѓу Алкалоид АД, Скопје и Фармацевтскиот факултет за воспоставување соработка и реализирање практична настава.
- 19.7.2018 – Остварена работна посета на 13-те студенти практиканти во Алкалоид АД, Скопје.
- август – Подготовка на анкетен прашалник за ефективност на реализираното практиканство во Алкалоид АД, Скопје.
- 19.7.2018 – Состанок со претставници од клиниката „Жан Митрев“.

³⁶ Одлука за формирање Центар за кариера на Фармацевтскиот факултет, Скопје, на 1.12.2017 година, донесена од Наставно-научниот совет, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

³⁷ Меморандум за соработка во сферата на научната и стручната дејност од областа на фармацијата меѓу Алкалоид АД, Скопје и Фармацевтскиот факултет при УКИМ, склучен на 25.4.2018 година.

Меѓутоа, бидејќи промената на составот на раководителите на Центарот е прилично скорешна, за разлика од другите факултети, сè уште нема стратегија за работа, но има планирани активности и тоа:

- евалуација на спроведен анкетен прашалник, спомнат погоре;
- состанок со претставници од Центарот за кариера при ФФ во Белград, Србија;
- потпишување меморандум за соработка со Институтот за европски образовни, социо-културни и економски политики „Европа за тебе“.
- состанок со претставници од Реплек за дефинирање на реализацијата на практиканство и потпишување меморандум за соработка;
- потпишување меморандум за соработка со клиниката „Жан Митрев“;
- организирање работилница за подготовка на мотивациско писмо, презентација на квалификации, вештини и водење на интервју.

Факултетот нема извори на средства за финансирање.

Филозофски факултет

Овој факултет, според статутите и општите акти, поради престанок на важност, поради недонесени нови статuti на универзитетите, моментално нема функционален центар за кариера на Факултетот, но доставени се претходни две одлуки за ЦК. Првата одлука, од 24.10.2013 година, е за назначување членови од институтите на Филозофскиот факултет во ЦК.³⁸ Како советник за кариера е назначен д-р Зоран Велковски, а во работната група се: ас. м-р Вера Хаџи Пуља, доц. д-р Елена Ризова, доц. д-р Билјана Блажевска Стоилковска, доц. д-р Никола Минов, проф. д-р Константин Миноски, доц. д-р Ирена Теодора Весевска, доц. д-р Владимир Илиевски, доц. д-р Сергеј Цветковски, доц. д-р Наташа Станојковска Трајковска, доц. д-р Светлана Кочовска Стевовиќ, проф. д-р Сузана Симоновска, доц. д-р Македонка Радуловиќ. Мандатот на тимот и на советникот за кариера трае две години. Бидејќи е истечен во 2013 година, има нова одлука за назначување членови од институтите на Филозофскиот факултет во Центарот за кариера, на 19.12.2016 година.³⁹ Членовите на тимот и

³⁸ Одлука за назначување членови од институтите на Филозофскиот факултет во Центарот за кариера, донесена на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

³⁹ Одлука за назначување членови од институтите на Филозофскиот факултет во Центарот за кариера, донесена на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

советникот за кариера се исти, но наведено е дека мандатот ќе трае до 14. септември 2017 година, односно, до крајот на мандатот на деканот, со право на повторен избор. Оттогаш не е направена никаква промена во составот.

Има склучено соработка со вкупно 72 установи, меѓу кои се градинки, основни училишта, средни училишта, здруженија, институции, приватен сектор.⁴⁰ Факултетот не располага со листа на студенти кои учествувале во активностите, ниту со стратегија или извештај за работа, ниту, пак, со посебни средства на финансирање.

Факултет за драмски уметности

Со оглед на тоа што сè уште не е донесен Статут на Универзитетот, немаат направено усогласување со новите промени. До изборот на нова структура на Центарот за кариера, како назначено лице е наведен секретарот на факултетот Светлана Деспотовска. На 17.9.2013 година, на седница на Наставно-научниот совет е донесена одлука за формирање Центар за кариера, но е наведено во најскоро време да се изберат членови на работната група. Меѓутоа, нема направена никаква промена оттогаш. Во однос на финансирањето, за жал, средствата се минимални и се користат за неопходни трошоци за реализација на наставниот процес. Факултетот соработува со сите театри (Драмски, МНТ, Театар Комедија, театрите во другите градови, МРТВ, телевизија Сител, Канал 5 и други продукциски куќи, како: ДМФ Филмс, Фокус ин, Минд продукција, Аудиохаус, ОХО, Мулајт и многу други). Сите студенти посетуваат практична настава.

Филолошки факултет „Блаже Конески“

Донесена е одлука за основање и работа на центар за кариера, на 25.11.2013 година, на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје,⁴¹ но центарот никогаш не профункционирал поради немање кадровски и просторни услови, ниту можност да се вработи административно лице и да се ангажираат студенти во активностите на центарот за кариера.

⁴⁰ Повеќе на http://www.fzf.ukim.edu.mk/ddtest21/page/posts/view/spisok-na-potpishani_95

⁴¹ Одлука за основање и работа на Центарот за кариера на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, донесена на Деканатската управа на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Факултет за дизајн и технологии на мебел и ентериер

На овој факултет има донесено одлука за формирање и организација на Центар за кариера на УКИМ, ФДТМЕ – Скопје, на 10.12.2013 година.⁴² Во одлуката е наведено дека во составот на ЦК се именуваат проф. д-р Мира Станкевиќ Шуманска, како советник за кариера, а во работната група се доц. д-р Елена Никољоски Паневски и ас. м-р Виолета Јакимовска Поповска. Понатаму е доставена одлука за назначување на раководител на ЦК, на 15.4.2015 година, каде што како советник за кариера е д-р Живка Мелоска, со мандат од 4 години, и мандатот ѝ престанува со престанокот на мандатот на деканот на Факултетот. Но на 15.10.2018 година советникот за кариера поднел оставка, а исплатата на надоместокот за извршувањето на оваа функција е заклучно со 2018 година. Кога станува збор за финансиите, ЦК се финансира од сопствени средства. Има склучено договор за соработка со 96 фирми и компании за реализирање практична настава.

Факултет за ликовна уметност

На седница на Наставно-научниот совет на Факултетот за ликовни уметности, одржана на 17.1.2014 година, донесена е одлука за избор на советник и работна група на Центарот за кариера.⁴³ Како советник за кариера е назначен проф. м-р Жарко Башески и работна група во која членуваат: проф. д-р Гехим Хусковиќ, проф. м-р Мирко Вујисиќ, ас. м-р Слободанка Стевчевска. Мандатот на членовите е 4 години, што значи дека е истечен. Сепак, поради спецификите на Факултетот за ликовни уметности, Центарот нема склучено договори за соработка со фирми, компании и слично, ниту, пак, има извори на средства за неговата работа. Моментално се чека на избор на нов состав.

42 Одлука за формирање за организација на Центар на кариера на УКИМ, ФДТМЕ – Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

43 Одлука за избор на советник и работна група на Центарот за кариера, донесена на 17.1.2014 година, на Наставно-научниот совет на Факултетот за ликовна уметност при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Факултет за земјоделски науки и храна

Во склоп на ФЗНХ има Центар за кариера кој е во формиран на 26.3.2014 година. Во одговорот не е доставена одлуката, но наведено е дека советник за кариера е проф. д-р Ромина Кабранова. Не е финансиран од ниедна институција и работи на база на волонтерство. Во однос на реализирањето практична настава, Факултетот има склучено меморандум за соработка⁴⁴ со 229 фирми и компании. Доставена е листа на организирани активности:

- **Професионалната пракса** – Центарот за кариера редовно соработува со повеќе од 200 компании од областа на земјоделството и храната, главно преку ангажирање студенти во различни периоди од годината, што претставува можност студентите да имаат директен контакт со потенцијалните работодавци. Секоја година на Факултетот се организираат средби со стопанството на кои се врши промовирање на нашите кадри, а наедно се потенцираат и потребите (профилот на идните апликанти) за вработување од страна на стопанството (список на компании).
- **Организирање отворени денови на Факултетот.**
- **Градиме здрава, зелена и безбедна иднина** – програмска платформа на Центарот за кариера при Факултетот за земјоделски науки и храна – Скопје, Skorje Organic Life, 2015.
- **Фестивал на органска храна**, 20.11.2015 година.
- **Да посадиме цвеќе – да подариме љубов**, настан посветен на децата со посебни потреби (Slow food, Kokino, Основното училиште „Климент Охридски“ и средношколци од Гимназијата „Јосип Броз Тито“, Скопје).
- **Градиме здрава, зелена и безбедна иднина** – работилница 2017, ФЗНХ
- Презентација на програми за отворени можности за работа **Green jobs for a greener future, 1.6.2017, настан по повод јубилејот 70 години ФЗНХ.**
- **17 мај 2018 – Светски ден за активизам на млади** (волонтерство за развој и унапредување на локалната заедница) и Интернационален ден за рециклирање.
- **МЛАДИТЕ И ИНОВАТИВНОТО ДЕЈСТВУВАЊЕ** – заедно да бидеме општествено одговорни: „Делувај локално – придонеси глобално“, кампања: „Ајде да садиме – здрава, зелена и безбедна иднина да градиме!“.
- **Мобилни едукативно - креативни работилници** во градинки во општина Гази Баба и во основни училишта во општина Гази Баба 2018/2019.
- **Моќта на помалку отпад и повеќе рециклирање *Box to Box in 14 days*** и презентација од страна на волонтери на Кариерен центар ФЗНХ и ДС СМИТ – Скопје (со активности и предлози за идно дејствување) 5 јуни, 2018 година.

44 Повеќе на: http://www.fznh.ukim.edu.mk/images/stories/memorandumi/emorandum_sorabotka_studentska_praksa_fznh_13.2019.pdf

- **Одбележување на Светскиот ден на храната, 16.10.2018**, со подигнување овошен парк во Домот за слепи во општина Кисела Вода, во училиштето „Димитар Влахов“, Скопје.
- **Градиме здрава, зелена и безбедна иднина ФЗНХ – Жена парк**, Скопје, 2018.
- По повод 13 Ноември, Денот на ослободувањето на Скопје (Општина Гази Баба и Кариерен центар – ЕКО волонтери ФЗНХ), активности од кампањата „Зелен лист, воздух чист – за здрава, зелена и чиста Гази Баба“, зазеленување на кампусот Стив Наумов и формирање површини со паркови.
- **Добротворна волонтерска акција за донирање облека и храна** во Црвениот крст на Македонија, 2018.
- **Да засадиме цвеќе – Денови на пролетта** ФЗНХ / Детска градинка „Детска радост“, Автокоманда, Скопје (секоја година).
- **Подигнување овошни градини** (Проект со Општина Кисела Вода, Општина Аеродром, Општина Гази Баба (почеток 2017... трае и денес); Зелена урбана планета – (зелени балкони, зелени огради, зелени покриви).
- **Да ѝ подадеме рака на природата – Изложби на детски цртежи 2019 на ФЗНХ**, за децата од градинката „Детска радост“ (пролет – лето – есен – зима).

4. Наоди од спроведените интервјуа со раководителите на центрите за кариера

Врската меѓу студентите и нивната кариера се раководителите на центрите за кариера, заедно со тимот што се назначува на седница на наставно-научниот совет. Со цел да се дознае директно како и на кој начин се води ЦК, направени се интервјуа. Интервјуата беа структурирани во прашања од четири области, и тоа: основни податоци за центарот за кариера, управување на центарот, соработка и вклученост на студентите. Интервјуата помогнаа да се разбере на кој начин функционираат центрите, како се станува одговорно лице на центарот, со какви предизвици се соочуваат одговорните/раководните лица на центрите и придонесоа со препораки за подобро управување и поголема вклученост на студентите во ова тело.

Во овој дел од прашањата се посвети внимание на тоа од кога е основан центарот за кариера, дали располага со посебни простории, на кој начин се финансира ЦК и кои активности се случуваат на годишно ниво. На прашањето од кога е формиран центарот за кариера, добиени се различни одговори.

„Не знам точен датум сега, не можам да се сетам, треба да побарам во документите, но приближно пред некои 6-7 години е основан, и ова е виор циклус каде што јас сум раководител на тој центар, виор мандај да речам. Претходно, не, не се секавам дека имало такав центар.“

(ФАКУЛТЕТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА)

„Го основавме во април 2010 година и целото име му е согласно со одлуката Центар за рејутирање на студенти, промоција на Факултетот и траење на кариера или скратено си го викаме ние Центар за кариера. Значи го формиравме во април 2010 година.“

(ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ)

Во однос на простории за ЦК, само Економскиот факултет располага со свои простории. Другите ги користат своите канцеларии или други простории во состав на факултетот за да ги извршуваат потребните активности. На прашањето од кога се одговорно лице за центарот за кариера, најчесто добиени одговори се дека се назначени на таа позиција со основање на центарот за кариера, но еден од одговорите се разликува,

односно, не соодветствува со анализата на добиените податоци од барањата за пристап до информации од јавен карактер.

„Јас не сум зраководител на Центарот за кариера, бев назначен за раководител на тимот кој го илустрираше елаборативот за стратегија на Центарот за кариера. Центарот за кариера не е во функција сè уште бидејќи се чека на административни работи, кои одат бавно, и на Ситишопот на УКИМ кој не е изјасан.“

(ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ)

Во однос на одговорите за главните активности на центрите за кариера, тие се поклопуваат со одговорите добиени преку барањата за информации од јавен карактер. Впрочем, повеќето имаат сопствени финансии за реализирање на активности или се потпираат на донатори кои еднакратно помагаат.

„Центарот за кариера не се финансира никако посебно, за одредени активности, претходната година добивме, најпрвин проекти и добивме средства од Град Скопје, ама тоа беше проект конкретен, не за Центарот за кариера, туку за 'Денови на вашето милениче'.“

(ФАКУЛТЕТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА)

„Немаме финансиска поддршка од групи шела, самиот факултет го финансира Центарот.“

(ФАКУЛТЕТ ЗА ДРАМСКИ УМЕТНОСТИ)

„Нула, нула. Нема финансирање. Сити сме волонтери.“

(ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ)

За избирање на раководството најчесто се гласа одлука на наставно-научниот совет на факултетот или на деканатската управа на факултетот. Во раководството се вметнати еден советник за кариера и тим кој нема ограничување за бројот на членови во него. Задачите според кои се водат се дел од Правилникот за основање и работа на центри за кариера на единиците при УКИМ.

Во врска со вклученоста на студентите, добиени се различни одговори за тоа на кој начин студентите се информирани за работата на центарот и на кој начин се вклучени во него.

„Преку веб-страницата на Факултетот, со што што нема посебен дел таму на страницата за Карьера, туку сите информации се ставаат најчесто во новостите, на пример, некоја фирма има оglas за практикант или има некаков настан или предавање. Сметам дека не се доволно запознаени со работата на Карера. Само преку Студентскиот парламент на ФИНКИ, во организација на еден ден на Факултетот и роденото на Факултетот каде што се доделуваат.“

(ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО)

„Во еден период активно ти вклучивме студентите во работењето на Карера за карьера, со една активност која што се викаше студентски тутори. Имавме еден повик каде што студентите коишто успејно положиле испит се пријавуваат и се ставаат на располагање на колеги што не го положиле испитот Математика или не знаат некој од овие предмете, и ние организираме инфраструктурно простории каде што ќе можат они да си држат часови, нели, или да се подучуваат еден на еден за без пари, ам значи бесплатно. После што... значи што траеше 2 години, меѓутоа беше премоноу... премоноу бараше ангажман и заради што во овој период таква активност не постои, а и студентите некако наеднаш почнаа да имаат повеќе обврски и помал беше одговорот да се ангажираат како студентски тутори. Инволвираноста... не знам дали е до состојбата во нашето општество, генералната состојба зборувам, што што се случува на политичко-општествен план и само што општество во целост, тенденцијата младите да сакаат да излезат надвор од државата да не останат тука итн., некако студентите не се фокусирани да го дадат својот максимум тука во рамки на институцијата, туку нивниот фокус во најголема мера е кон што како да заминат надвор.“

(ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ)

„Недостигаоциите... недостигаоциите се што што нема некои насоки и координација, соработка, централизирана од страна на УКИМ, туку оставено е, ви викам, на креативноста на секој раководител. Мислам дека доколку би имале трини средби на сите раководители на центриите за кариера, па би се разменуваале идеи, предлози, мислења, така брејкстормини би се правело, подобро и поусешно. Вака, сами со себе, пак зависи, ви викам, и јлус не секој факултет има еднакви можности да развие центар за кариера. На ФИНКИ, Економски со 300 студенти им е многу полесно ојколку нам со 30 студенти. И јлус, има многу, сега се тие професии кои се во подем има многу работодавачи коишто сакаат да вработат програмери и економисти, а изборот за ветеринарни студенти, за нивно вработување е многу помал и полимитиран. Така што и спецификите на факултетите треба да се земат предвид, не може да се имплементира нештошто посекаде поеднакво на исти начин и со исти правила. Затоа мислам дека треба да има едно шело координативно на ниво на УКИМ коешто би функционирало и би ти собирало сите овие раководители на центри за кариера каде што би се разговарале предлози, би се разменуваале идеи, така би било многу корисно.“

(ФАКУЛТЕТ ЗА ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА)

„Формирање на тим кој ќе се занимава со работата на Центарот, посебно поради дефицитот на наставен и административен кадар со кој се соочуваме и финансиска поддршка. Проблемот со простории ќе се реши кога ќе се префрлиме во новата зграда.“

(ФАКУЛТЕТ ЗА ДРАМСКИ УМЕТНОСТИ)

„Поддршка, пред сè, од Универзитетот, ама поддршка на секое ниво. Тоа значи финансиска поддршка за да можеме да ја реализираме нашиите идеи за подобрување на кариерните можности на студентите.“

(ФАРМАЦЕВТСКИ ФАКУЛТЕТ)

Според добиените податоци од интервјуата, може да се увиди дека соработката е на добро ниво, секој факултет се труди да има потпишано меморандум за соработка за реализирање практична настава и се водат според правилникот за реализирање практична настава од МОН. Дел од нив имаат и меѓународна соработка со центри за кариера од други универзитети или компании и фирми од странство. Она што е важно се дел од недостатоците на центрите за кариера, особено што се наведени од лица кои со години се советници за кариера. Исто така, може да се заклучи дека повеќето раководители на центрите не ја разбираат целосно улогата на центарот за кариера или доколку ја разбираат, можностите за усовршување, унапредување се минимални поради тоа што повеќето се редовни професори со настава на факултетите, со исклучок на Економскиот факултет. Од друга страна, финансиите се на независно

ниво и дополнително не помагаат за да се мотивираат раководителите и студентите да организираат активности од кој било тип. Потребно е да се формира тим или да се вработи административно лице коешто конкретно ќе се занимава со оваа тематика.

5. Ставови на студентите

Истражувањето опфати спроведување анонимен електронски прашалник за студентите на УКИМ, користејќи гугл форма (*Google forms*), со цел да се утврди перцепцијата на студентите за работата, функционирањето и можностите кои им ги нудат центрите за кариера. Прашалникот беше спроведен во периодот од 1.4.2019 до 1.5.2019 година. Со цел студентите да имаат полесен пристап до прашалникот, тој беше промовиран на социјални мрежи (Facebook), пратен во групите кои ги имаат формирано студентите од различни факултети на УКИМ, споделуван на мејлинг листи и промовиран на официјалната фесјбук-страница на МОФ. На прашалникот одговорија 209 студенти, и тој содржеше 11 прашања кои имаа за цел да утврдат колку студентите се запознаени со работата на центарот за кариера како тело на нивниот факултет.

5.1 Демографски податоци

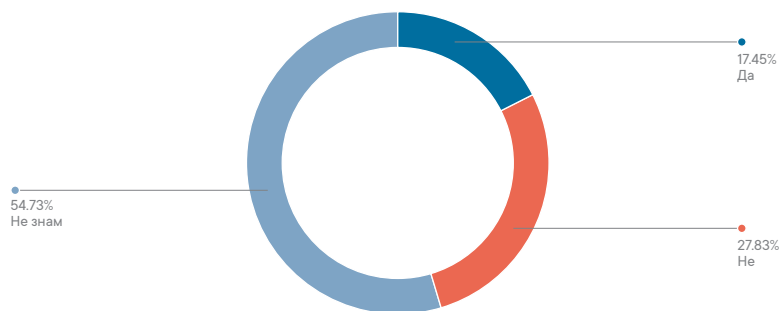
Најголем број од студентите кои го одговориле прашалникот се од Правниот факултет „Јустинијан Први“ (15,38%), потоа од Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство (9,62%), Филозофскиот факултет (9,62%) итн. Поголемиот број од испитаниците се од женски пол (69,34%), (25,94%) се од машки пол, додека (4,72%) не сакале да одговорат на прашањето. Според добиените одговори, студентите се на возраст од 18 до 29 години, и најголем процент одговориле со возраст од 22 години, а според академската година, најголем дел од студентите се трета и четврта година.

5.2 Информираност на студентите за центарот за кариера

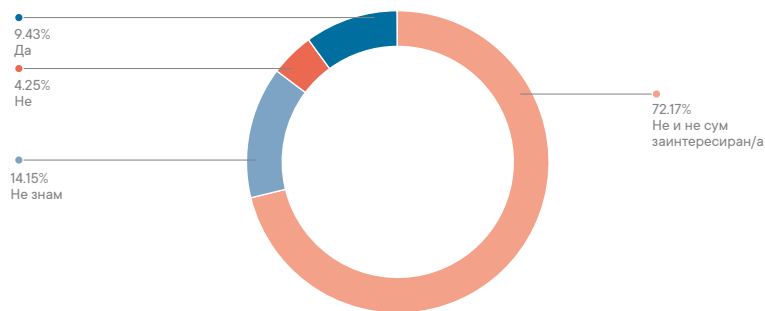
Испитаниците на почетокот беа прашани дали на нивниот факултет има центар за кариера и дали се запознаени со работата на центарот. Информациите кои се добиени од овие две прашања се следниве: повеќе од половина од испитаниците (54,72%) не знаат дали имаат центар за кариера на нивниот факултет, 27,83% сметаат дека нема и само 17,45% одговориле потврдно дека постои. Од испитаниците кои одговориле потврдно дека на нивниот факултет има формирано центар за кариера, 9,43% се запознаени

со неговата работа, наспроти 72,17% кои не се запознаени, а 14,15% не знаат која е основната функција на центарот.

Дали на твојот факултет има центар за кариера?

Дали си запознаен/а со работата на Центарот за кариера?

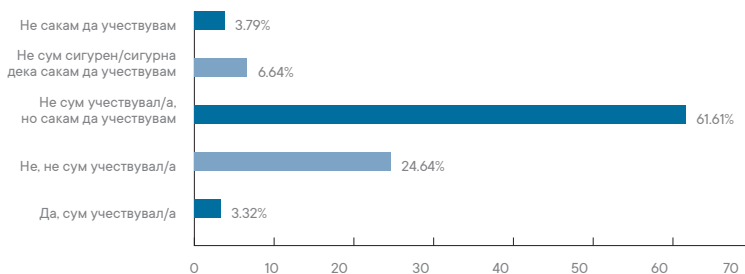
5.3 Перцепција и вклученост на студентите во активностите на центарот за кариера

Интересен е фактот дека на прашањето „Дали некогаш си учествувал/-а во некоја активност која била организирана од Центарот за кариера?

Доколку не, дали би сакал/-а да учествуваш?“, 61,61% одговориле дека не учествувале во никаква активност, но би сакале да учествуваат.

Само 3,32% од студентите имаат учествувано во активност организирана од страна на центрите за кариера, а пак, 6,64% не се сигурни дека сакаат да учествуваат, и 3,32% не сакаат да учествуваат.

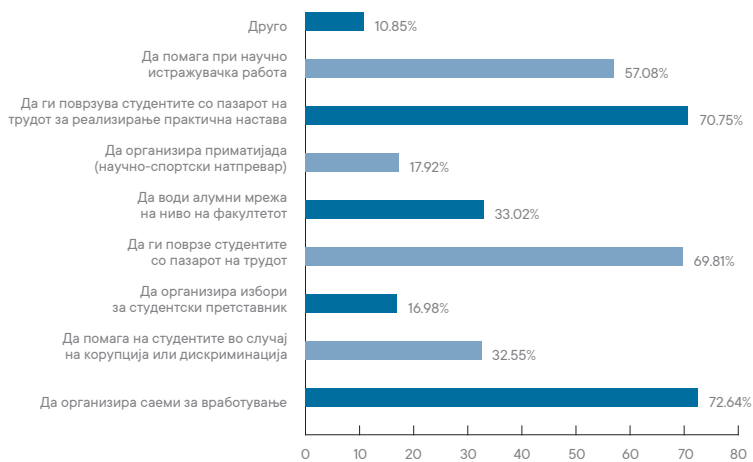
Дали некогаш си учествувал/а во некоја активност која била организирана од Центарот за кариера? Доколку не, дали би сакал/а да учествуваш?

Дел од активностите во кои учествувале студентите се: интерактивно предавање за антибиотици, регионален биокамп 2018, практиканство во Алкалоид, денови на кариера, развивање на физичка култура.

Како централно прашање беше поставено студентите да ги посочат активностите кои сметаат дека треба да ги врши центарот. Најголем дел од студентите ги поврзуваат активностите на центарот за кариера со организирање саеми за вработување (72,64%), да ги поврзува студентите за реализирање практична настава (70,75%) и да ги поврзе студентите со пазарот на трудот (69,81%). Голем дел од нив (57,06%) одговориле дека центарот треба да помага при научноистражувачка работа. Од преостанатите активности кои беа наведени, 33,02% сметаат дека центарот треба да води алумни мрежа на ниво на факултет, 33,55% да им помага во случај на корупција или дискриминација, 17,92% да организира приматијада и 16,98% да организира избори за студентски претставник. Од вкупниот број испитаници, 10,85% мислат дека центарот има и други активности освен горенаведените.

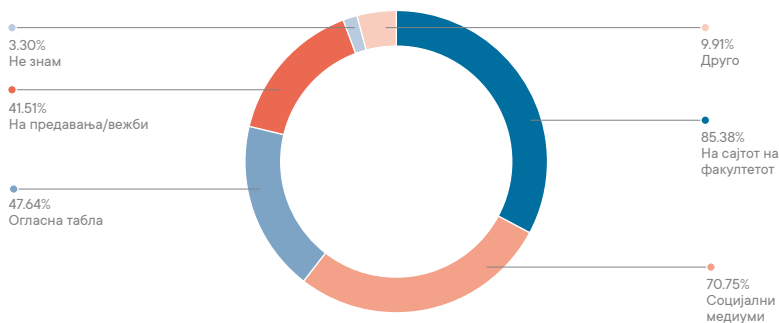
**Кои одговорности и активности сметаш дека треба да ги работи Центарот за кариера?
Можни се повеќе одговори.**

5.4 Информираност на студентите

На прашањето на кој начин центарот би требало да ги информира студентите за неговите активности, тие мислат дека најдобро би се информирале за работата на центарот за кариера преку веб-страницата на факултетот (85,38%) и социјалните медиуми (70,75%), што не е изненадувачки факт со оглед на популарноста на технологијата и на социјалните мрежи во денешницата. Исто така, голем дел од студентите сметаат дека добро би се информирале за активностите на центарот и преку огласна табла (47,64%) и на предавање или вежби (41,51%). Многу мал процент од студентите сметаат дека постојат други начини за информирање (9,91%) или не знаат што би посочиле како соодветен начин за информирање (3,30%).

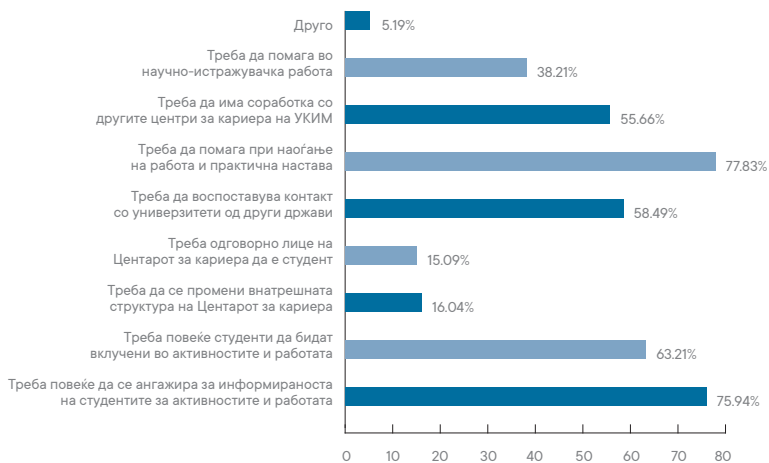
На кој начин Центарот за кариера би требало да ги информира студентите за активностите и работата? Можни се повеќе одговори.

5.5 Перцепција на студентите за приоритетите во работата на центарот

Последното прашање се однесуваше на тоа што сметаат студентите дека треба да биде приоритет во работата на центарот за кариера. Најголем процент од нив одговориле дека центарот треба да им помага при барањето работа и практична настава (77,83%). Исто така, голем процент од нив (75,94%) мислат дека центарот треба да се ангажира повеќе за информираноста на студентите за активностите и работата. Она што остава впечаток е дека 63,21% од студентите одговориле дека треба да бидат вклучени во работата и во активностите на центарот. Повеќе од половина од испитаниците (58,49%) одговориле дека центарот треба да воспоставува контакт со универзитети од другите земји и да има соработка со другите центри на УКИМ (55,66%). 38,21% од студентите мислат дека центарот треба да им помага во научноистражувачката работа. Помал процент од нив (16,04%) мислат дека како приоритет во работата на центарот треба да се промени внатрешната структура на центарот и 15,09% дека одговорно лице на центарот треба да биде студент. Мал процент од 5,19% од испитаниците мислат дека центарот треба да има други приоритети во вршењето на работата и активностите.

Што сметаш дека на Центарот за кариера треба да му биде приоритет во работата?
Можни се повеќе одговори.

6. Заклучоци од податоците добиени од истражувањето

Еден од поважните аспекти од образованиот процес е студентот да има насоки како може да се развие како индивидуа, но и кариерно да се развива и унапредува. Реализирањето практична настава може да помогне да се добие поширок спектар на она што го нуди пазарот на трудот. Според сите податоци добиени од ова истражување, можеме да дојдеме до заклучок дека иако првпат се споменуваат центрите за кариера во 2008 година, досега многу малку е направено во однос на пропишаните законски акти. Повеќето од факултетите немаат центри за кариера поради тоа што нема промени на статутите на универзитетите, меѓутоа и за време на важењето на стариот Закон за високото образование, нема никакви податоци. Немањето финансии, неорганизирањето активности со цел промоција на центарот за кариера и дефицитот на информации придонесуваат за тоа студентите самоволно да ја бараат својата кариера. Дополнително, самите студенти воопшто не се запознаени дека постојат или би требало да постојат центри за кариера на нивните факултети како тела во состав на единиците на универзитетот. Со тоа, самата вклученост на студентите во какви било активности е минимална бидејќи многу малку од нив знаат точно кои активности се организирани од ЦК, а кои се од други единици. Неследењето на новите трендови во социјалните медиуми и неинформирањето за активностите преку нив уште повеќе ги оддалечуваат студентите од потенцијално вклучување во центарот.

Понатаму, раководителите на центрите се најчесто редовни професори на факултетот кои имаат ограничени ресурси и време за исполнување на таа должност со максимум ефект. Ситуацијата не се подобрува, или едноставно, многу малку време одвојуваат за реализирање на активностите. Од друга страна, повеќето факултети имаат склучено договори или меморандуми за соработка со компании, фирми, институции, и најчесто таа се води како реализирана практична настава. Од добиените податоци нема многу информации за тоа дали и колку навистина студентите реализираат практична настава преку центрите за кариера.

Најголемиот проблем е дефицитот на финансии, односно тоа што финансии се добиваат преку самите факултети и во многу малку случаи се вклучени надворешни спонзори. Студентите имаат потреба од центри за кариера и сметаат дека треба да им се помогне при барање работа и при практична настава. Ректоратот на УКИМ и МОН воопшто не придонесуваат за реализирање на активностите и работата на центрите за кариера, иако според новиот ЗВО, основачот на центрите за

кариера е Универзитетот. Оттаму, логично е поддршката, и финансиска и административна, изворно да доаѓа од Ректоратот. Но исто така, и МОН треба да помогне во реализација таа одржувањето на ЦК, како одговорно министерство, и да ги мотивира универзитетите континуирано да работат на оваа тематика.

6.1 Препораки и предлози

Со сите овие добиени податоци, може да се дадат препораки во неколку насоки во однос на целосната работа и функционалност на центрите за кариера при УКИМ. Едни од најважните се:

- **Координирање на законските акти** – Универзитетот и факултетите треба да направат измени во согласност со новиот Закон за високото образование.
- **Вработување административно лице одговорно за центарот за кариера** – Факултетите и Универзитетот да изнајдат модел за вработување административно лице кое ќе биде одговорно за ЦК, бидејќи во новиот Закон за високото образование е наведено дека на ниво на Универзитетот се формира ЦК. Целосна функција ќе биде водењето на центарот за кариера, соработката со компании и фирми и буквално врска меѓу студентите и пазарот на трудот.
- **Одвојување финансии** – Потребна е вклученост на Универзитетот и МОН за помош при реализирање на активностите и работата на центрите за кариера.
- **Активна вклученост на студентите во центрите за кариера** – ЦК активно да работат на информирање, едуцирање и вклучување преку практична настава, но и на другите активности што ги нуди ЦК.
- **Да се формираат и да се обноват центрите за кариера на УКИМ кои се од круцијална важност за професионалниот развој на студентите.**

7. Користена литература

Закони и подзаконски акти

- Закон за високото образование („Службен весник на Република Македонија“, бр. 35/2008).
- Закон за високото образование („Службен весник на Република Македонија“, број 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009, 99/2009, 115/10, 17/11, 51/11, 15/13).
- Закон за високото образование („Службен весник на Република Македонија“, бр. 35/2008; 103/2008; 26/2009; 83/2009; 99/2009; 115/2010; 17/2011; 51/2011; 123/2012; 15/2013; 24/2013; 41/2014; 116/2014; 130/2014; 10/2015; 20/2015; 98/2015; 145/2015 и 154/2015) .
- Закон за високото образование („Службен весник на Република Македонија“, бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009,99/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011, 123/2012, 15/2013, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 130/2014, 10/2015, 20/2015, 98/2015, 145/2015, 154/2015, 30/2016 и 127/16).
- Закон за високото образование („Службен весник на Република Македонија“, бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009,99/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011, 123/2012, 15/2013, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 130/2014, 10/2015, 20/2015, 98/2015, 145/2015, 154/2015, 30/2016 и 127/16, 82/18).
- Статут на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ („Службен весник на Република Македонија“ (Универзитетски гласник, бр. 1/2001; бр. 41/2004; 45/2004; 52/2004; 60/2005; 94/2007; 97/2007, 104/13).
- Правилник за основање и работа на центрите за кариера при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ (26.6.2013).
- Правилник за начинот и условите за организирање практична настава за студентите („Службен весник на Република Македонија“, бр. 120/2010)
- Правилник за внатрешните односи и работењето на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје („Сл. весник на РМ“, бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009), Наставно-научниот совет на Факултетот, на својата 35. редовна седница одржана на 4.7.2013 година.
- Одлука за формирање Центар за регрутирање студенти донесена на Наставно-научниот совет на седница на 26.3.2010 г. на Економскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за реализација на активностите во рамките на Центарот за кариера донесена на 1.10.2014 од страна на Деканатската управа на Економскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за формирање Центар за кариера на Медицинскиот факултет во Скопје, донесена на 15.5.2014 година на Наставно-научниот совет на Медицинскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

- Одлука за основање на Центарот за кариера на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“. донесена на седница на Наставно-научниот совет на 18.12.2013 година при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за усвојување на предлог-слаборатот за Програма за работа на Центарот за кариера, на 10.6.2014 при Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за формирање тим одговорен за реализација на активностите на Центарот за кариера, на 3.10.2017 на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“
- Одлука за формирање Центар за кариера на 30.1.2014, на седница на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за основање Центар за кариера на Стоматолошкиот факултет во Скопје, усвоена на седница на Наставно-научниот совет на 16.9.2013 година при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за формирање советодавно тело на Центарот за кариера на Технолошко-металуршкиот факултет во Скопје, на 2.10.2013 г., донесена од Наставно-научниот совет на Технолошко-металуршкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за формирање Центар за кариера на Факултетот за музичка уметност – Скопје, на 20.11.2013, на седница на Наставно-научниот уметнички совет на Факултетот за музичка уметност при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за формирање Центар за кариера на Фармацевтскиот факултет Скопје, на 1.12.2017 година, донесена од Наставно-научниот совет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за назначување членови од институтите на Филозофскиот факултет во Центарот за кариера, донесена на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за назначување членови од институтите на Филозофскиот факултет во Центарот за кариера, донесена на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за основање и работа на Центарот за кариера на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, донесена на Деканатската управа на Филолошки факултет „Блаже Конески“ Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за формирање за организација на Центар на кариера на УКИМ, ФДТМЕ – Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Одлука за избор на советник и работна група на Центарот за кариера, донесена на 17.1.2014 на Наставно-научниот совет на Факултетот за ликовна уметност при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.

Истражувања и публикации

- Feller, R. (1998). Developing a Career Center–Second edition, New Mexico State University at Alamogordo, State of Colorado (Достапен на: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.194.8516&rep=rep1&type=pdf>).

- Marts, Lundy. (December, 2016). The Evolving Role of Alumni Relations (Доступен на: http://www.martsandlundy.com/wp-content/uploads/2016/12/Alumni-Benchmarking_12_2016_FINAL.pdf).
- Bond University Career Development Centre (December, 2012). Career Development Centre: Job Search Guide, Gold Coast Queensland, Australia (Доступен на: (<https://bond.edu.au/nz/files/725/Job%20Search%20Guide.pdf>)).
- Топузовска, Л.М; (2016). Студија за младите во Република Македонија 2016, Институт за социолошки и политичко-правни истражувања, УКИМ (Доступна на: <http://isppi.ukim.edu.mk/images/980428Kvalitativna%20studija%20za%20mladi%20-%20verzija%20za%20pecatenje.pdf>).
- Macedonian HEIs Ranking 2015/2016, commissioned by the Ministry of Education and Science of the Republic of Macedonia in 2015 and released on March 1, 2017 (достапно на: http://www.shanghairanking.com/Macedonian_HEIs_Ranking/Macedonian-HEIs-Ranking-2015-2016.html).

Меморандуми за соработка

- Меморандум за соработка во сферата на научната и стручната дејност од областа на медицината, склучен на 21.2.2019 година меѓу Алкалоид АД, Скопје и Медицинскиот факултет – Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Меморандум за соработка склучен на 12.11.2018 година меѓу Здружението на граѓани ХЕРА – Асоцијација за здравствена едукација и истражување и Медицинскиот факултет – Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“.
- Меморандум за соработка во сферата на научната и стручната дејност од областа на фармацевтијата меѓу Алкалоид АД, Скопје и Фармацевтскиот факултет при УКИМ, склучен на 25.4.2018 година.

Веб-страници

- Centar za razvoj karijere, Univerziteta u Beograd (<http://www.razvojkarijere.bg.ac.rs/node/172>).
- „Стотици студиски програми, кој е вистинскиот избор?“ – Факултети.мк (<https://www.fakulteti.mk/news/15-06-27/stotici-studiski-programi-koj-e-vistinskiot-izbor>).
- Официјала страница на УКИМ www.ukim.edu.mk

